

Føroyska málið

FØROYSK

- Tey sum hava granskað innan evnið siga, at tað er møguleiki fyri einum málskifti, tá 25 prosent av fólkinum er farið yvir til at tosa eitt annað mál. Í okkara føri er tað enskt, ið kann troka seg fram, sigur Hjalmar P. Petersen, komandi professari í málvísindi, sum ávarar um, at enskt kann troka føroyskt burtur sum høvuðsmál í Føroyum.

1. februar verður Hjalmar P. Petersen tilnevndur professari í málvísindum á Fróðskaparsetrinum

HALLUR AV RANA

HALLUR@SOSIALURIN.FO

At føroyskt er høvuðsmál í Føroyum er ikki nakað, ið vit kunnu taka fyri givið, men er úrslitið av stríðnum hjá nógvum monnum og kvinnum gjøgnum fleiri ártíggjund fyri at fáa málið viðurkent í skúla, kirkju, umsiting og aðrastaðni. Tað eru ikki nógv meira enn 80 ár síðan, at lærarar í fólkháskúlanum finga møguleikan at velja, um undirvíst bleiv á føroyskum ella donskum, meðan tað fyrst var í 1949, at bíblían kundi lesast í heilum líki á føroyskum.

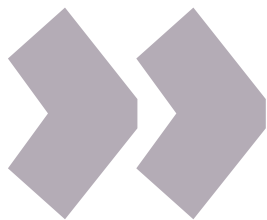
Men meðan flestu føroyingar eru varugur við, at eitt hart stríð liggur aftanfyrri ta stöðu, ið føroyskt hevur í samfelagnum í dag,

so munnu tað vera færri, ið eru varug við júst hvussu viðbrekin henda stöðan er og hvussu skjótt hon kann broytast.

Í grein, ið kundi lesast á heimasíðuni hjá Setrinum í heyst, ávaraðu Hjalmar Páll Petersen og Sissal M. Rasmussen móti tí, ið tey kalla eitt málskifti. Rithøvundarnir vísa á, at um almenni myndugleikin ikki tekur seg um reiggj, so er ein veruligi vandi fyri, at enskt fer at troka føroyskt burtur sum høvuðsmál í Føroyum.

Hetlendskt fyridømi

- Tey sum hava granskað innan evnið siga, at tað er møguleiki fyri einum málskifti, tá 25 prosent av fólkinum er farið yvir til at tosa eitt annað mál. Í okkara føri er tað enskt, ið kann troka

føroyskum fyri útlendingum er ikki nóg væl skipað

seg fram, svarar Hjalmar P. Petersen, sum 1. februar verður tilnevndur professari í málvísindi á Fróðskaparsetrinum, tá hann verður spurdur nærri um nakar veruligur vandi er fyri framman.

Hetta eru tøl, ið man millum annað kennir frá Hetlandi, har skotskt fekk stöðu sum høvuðsmál í staðin fyri norm, ið var gamla høvuðsmálið á oyggjunum.

- Tað sum hendi í Hetlandi var, at tað kom ein rúgva av skotskum tilflytarum til Hetlands við tí úrsliti, at man fekk blandaðar familjur. Frammanundan var norn málið, ið bleiv tosað í Hetlandi. Í teimum blandaðum familjunum lærdu børnini tað skotska málið og spakuliga vann tað yvir upprunamálinum, vísir hann á.

Tað hugsaða dømi

Hjalmar P. Petersen trívur aftur í hagtølini og vísir til eitt hugsað dømi um hvussu eitt slíkt málskifti kann henda her í Føroyum.

- Um man sigur 25 prosent og setir tað inn í føroysk viðurskifti, so er talan um 12.500 fólk, ið tosa enskt. Latið okkum so býta Føroyar upp í tey seks økini Vágar, Norðoyggjar, Eysturoy, Havnin, Norðstreymoy og síðan Sandooy og Suðuroynna saman. Latið okkum so siga, at av teimum 12.500 fólkunum búgva 4.000 av teimum í Havnini. So eru tað umleið 2.000, ið búgva í hinum økjum, sigur hann og heldur fram.

- Latið okkum síðan taka Vágar sum dømi. Um tað um 40-50 ár búgva 2.000 fólk har, ið tosa enskt til dagligt, fer man so at tosa føroyskt ella enskt saman, tá man hittist á gøtuni. Tað er eitt hugsað dømi, ið vísir hvussu eitt málskifti

alsamt meira her á landi, meðan føroyskt samstundis vinnar sum høvuðsmál.

Tað eru í høvuðsheitum tvær orsøkir til hesa gongd. Tað fyrri er, at eitt vaksandi tal av fólki, ið ikki hava føroyskt sum móðurmál, flyta til Føroyar, meðan tað seinna er, at enskt er vorði ein størri partur í gerandismálinum hjá ungdominum.

- Sum stöðan er nú, hava vit eina rúgvu av fólki, ið koma til Føroyar. Men undirvísingin í føroyskum fyri útlendingum er ikki nóg væl skipað, vísir hann á og mælir til, at føroyingar innføra somu skipan, ið fleiri av grannalondunum brúka.

- Í Norra, Íslandi og aðrastaðni gongur man eftir einum, ið eitur CEFR, ið er ein stytting fyri The Common European Framework of Reference for Languages. Tað er deilt upp í trý stig. Tú hevur A, B og C-støði. Vit mugu skipa undirvísingin í føroyskum fyri útlendingar eftir hesi CEFR-stig-anum, so at vit hava sama standardin at ganga eftir sum londini rundanum okkum hava, sigur Hjalmar P. Petersen.

Hann greiðir frá, at undirvísingin fevnir bæði um mál og mentan, og at tað er eintreyt, at áðrenn man fær ríkisborgararétt, skal man hava staðið hesa royndina.

- Ein loysn er, at tey sum flyta til landið mugu fáa møguleikar at læra føroyskt gjøgnum CEFR-stiganum og skulu tey klára royndina áðrenn tey fáa ríkisborgararétt. Eins og kravt verður í Danmark, Norra og aðrastaðni, vísir hann á.

Ungdómurin

Hjalmar P. Petersen er tó skjótur at vísa á, at tilflytarar, ið ikki fáa nøktandi undirvísing í føroyskum, neyvan er nóg mikið at skumpa undir eitt málskifti, men at tað eisini er ein onnur gongd, ið førkar okkum skeivan veg. Tað er føroyskur ungdomur, ið er farin at brúka fleiri ensk orð til dagligt.

- Øll hesi 25 prosentini ella 12.500 fólkinu nýtast ikki vera tilflytarar. Í staðin kann hugsast at at 6.000 eru tilflytarar, meðan hini 6.500 eru ungir føroyingar, ið ikki tíma at tosa føroyskt, men velja heldur at tosa enskt. Tí tey ungu í dag brúka rættiliga nógv enskt, vísir hann á.

Sum stöðan er nú, hava vit eina rúgvu av fólki, ið koma til Føroyar. Men undirvísingin í

er møguligt.

Tvinnar orsøkir

At Hjalmar P. Petersen nú roynir at vekja ans fyri hesum er tí hann sær eina gongd, har enskt fyllir